

Onderwijssysteem

Kazachstan

beschreven en vergeleken met
het Nederlandse systeem

Dit document geeft informatie over het onderwijssysteem van Kazachstan. We leggen uit wat het Nederlandse equivalent is van de meest voorkomende diploma's uit Kazachstan met als doel: toelating tot het Nederlands hoger onderwijs.

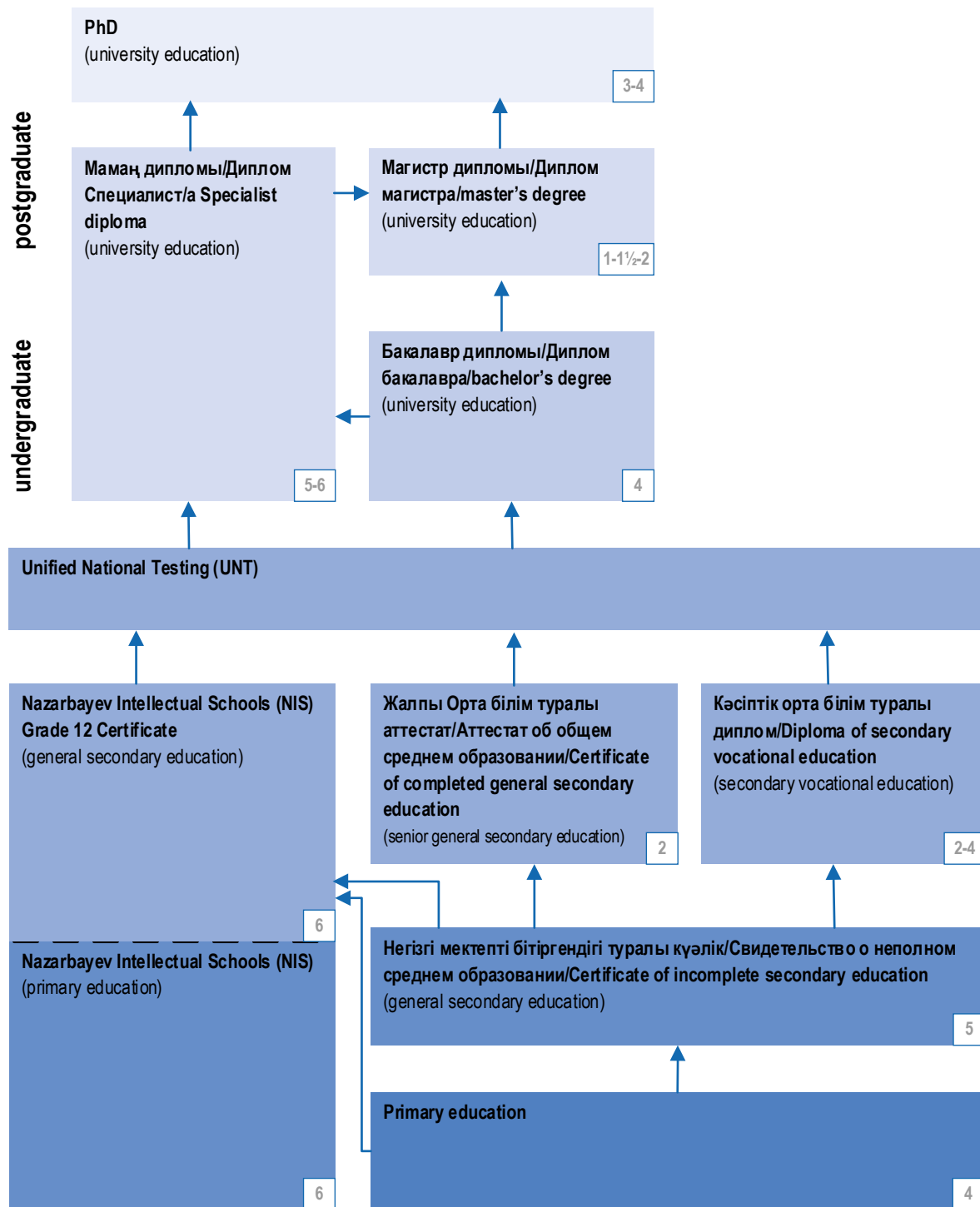
Disclaimer

We doen ons best om de informatie zo up-to-date mogelijk te houden. We aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor schade die is ontstaan als gevolg van fouten of onvolledige informatie in deze documenten.

Op deze publicatie, met uitzondering van het beeldmateriaal, is de Creative Commons Naamsvermelding NietCommercieel 3.0 Unported-licentie van toepassing. Ga naar www.nuffic.nl/cc/ voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

Onderwijssysteem Kazachstan

0 Duur van de opleiding

■ Waarderingstabel

In dit overzicht staan links de buitenlandse diploma's die het meest voorkomen bij toelating tot het hoger onderwijs. De andere kolommen tonen de Nederlandse waardering met de vergelijkbare niveaus in het Nederlandse en Europese kwalificatieraamwerk.

Buitenlands diploma	Nederlandse waardering en NLQ-niveau		EQF-niveau
Негізгі мектепті бітіргендігі туралы күәлік/Свидетельство о неполном среднем образовании/ Getuigschrift van onvolledig voortgezet onderwijs	3 jaar algemeen voortgezet onderwijs	4	4
Жалпы Орта білім туралы аттестат/Аттестат об общем среднем образовании/ Getuigschrift van volledig algemeen voortgezet onderwijs	havodiploma	4	4
Кәсіптік орта білім туралы диплом/Диплом о профессиональном образовании Diploma van het middelbaar beroepsonderwijs	havodiploma voor het algemeen vormende deel	4	4
Nazarbayev Intellectual Schools (NIS) <i>Grade 12 Certificate</i>	vwo-diploma	4+	4
Бакалавр дипломы/Диплом бакалавра/bachelordiploma	bachelorgraad in het hbo of 2 jaar wo	6	6
Мамаң дипломы/Диплом Специалист/ <i>Specialist-diploma</i> (5 jaar)	mastergraad in het hbo of bachelorgraad in het wo	6	6
Мамаң дипломы//Диплом Специалист/ <i>Specialist-diploma</i> (6 jaar)	4 jaar wetenschappelijk onderwijs of mastergraad in het hbo of wo	7	7
Магистр дипломы/Диплом магистра/masterdiploma	mastergraad in het hbo of wo	7	7

NB

- Dit is een globaal advies waaraan je geen rechten kunt ontleen.

Onderwijssysteem Kazachstan

- NLQF = Nederlands kwalificatieraamwerk. EQF = Europees kwalificatieraamwerk.
- Het EQF/[NLQF-niveau](#) zegt niet zozeer iets over de studie-inspanning of -inhoud, maar wel over wat iemand kan en weet als een bepaald leerproces is afgerond.
- Informatie over de Nederlandse waarderingen staat op onze website: [onderwijs en diploma's Nederland](#).
- [SBB, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven](#), waardeert buitenlandse diploma's en opleidingen op vmbo- en mbo-niveau. De waardering kan afwijken wanneer SBB het diploma waardeert voor toelating tot het mbo of de arbeidsmarkt.

■ **Introductie**

De republiek Kazachstan is het grootste land in Centraal-Azië. De Turkse benaming luidt *Kazakistan* en in het Kazachs heet het land *Қазақстан/ Qazaqstan*.

Staatsvorm

Kazachstan is sinds 1991 onafhankelijk van de voormalige Sovjet-Unie. De president en zijn regeringspartij hebben veel macht. Sinds een aanpassing in de grondwet moeten er sinds 2009 wel ten minste 3 partijen in het parlement zitten.

Taal

Het land kent een grote Russische minderheid: ongeveer 25% van de bevolking. De officiële taal is het Kazachs, een Turkse taal die door ongeveer 60% van de inwoners wordt gesproken. De grootste taal is echter het Russisch, meer dan 80% van de bevolking beheerst het. Het Russisch is ook nog steeds een belangrijke taal in het onderwijs.

Onderwijs

Het ministerie van Onderwijs en Wetenschap van de republiek Kazachstan (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің) is verantwoordelijk voor het onderwijs op nationaal niveau. Het ministerie houdt ook toezicht op particuliere en regionale onderwijsinstellingen. Regionale onderwijsautoriteiten staan onder toezicht van het ministerie.

Er zijn 17 *oblasty* (provincies) in Kazachstan, die verdeeld zijn in districten. Elke *oblast* en ieder district heeft een lokale afdeling van het ministerie van Onderwijs. Deze afdelingen functioneren als een regionale raad van bestuur: zij zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke en financiële uitvoering van het nationale onderwijsbeleid op regionaal niveau. Hun taken zijn onder meer:

- het opzetten, organiseren en beheren van onderwijsinstellingen (kleuterscholen, middelbare scholen, technische beroepsopleidingen, hogeronderwijsinstellingen);
- het beschikbaar stellen van materiële en technische middelen voor deze instellingen.

Hervormingen

Kazachstan is sinds 2005 bezig met grote hervormingen in alle soorten onderwijs: van het voorschoolse onderwijs, basis- en voortgezet onderwijs tot het beroepsonderwijs en hoger onderwijs. Deze hervormingen moeten in 2020 zijn voltooid.

Meer informatie staat op de [website van de overheid](#) onder 'Official documents' bij [Strategies and programs](#) (scroll naar 'The State program of education development in the Republic of Kazakhstan').

Algemene kenmerken

- Leerplicht: 7 tot 18 jaar. Vanaf 2020: 6 tot 18 jaar.
- Voertaal: Kazachs of Russisch, afhankelijk van de regio of de school. Kazachs, Russisch en deels Engels op [NIS-scholen](#) en internationale scholen.
- Duur academisch jaar: september tot juli.

■ Basis- en voortgezet onderwijs

Basisonderwijs

Kinderen gaan naar school als ze 6 of 7 jaar zijn. Het basisonderwijs duurt 4 jaar. Het curriculum is breed en is in principe vastgesteld door de staat. Scholen kunnen wel in beperkte mate bepalen welke lesstof ze aanbieden, maar er zijn vaste vakken zoals wiskunde, informatica, Russisch en Kazachs.

Voortgezet onderwijs

Het algemeen voortgezet onderwijs kent 2 fases:

- de eerste fase (basis): 5 jaar;
- de tweede fase (bovenbouw): 2 jaar.

De tweede fase is te volgen als:

- [algemeen vormend voortgezet onderwijs](#) (2 jaar) of;
- [algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs](#) (2-4 jaar).

De regering is bezig met de uitbreiding van het algemeen voortgezet onderwijs met 1 jaar. Daarmee verandert het totale opleidingstraject van het basis- en voortgezet onderwijs van 11 naar 12 jaar. Hoewel deze verlenging vanaf 2020 in Kazachstan van kracht zou moeten zijn, bieden verreweg de meeste scholen nog een 11-jarig curriculum. Op dit moment verzorgt slechts een klein aantal 'experimentele' scholen een 12-jarig curriculum. Het 12^e jaar komt er aan de start van het onderwijstraject bij, dus klas 0. Na dit extra jaar volgen de 11 'oude' klassen. De leerplichtige leeftijd verschuift van 7 naar 6 jaar.

Nazarbayev Intellectual Schools (NIS)

Relatief nieuw zijn de [Nazarbayev Intellectual Schools \(NIS\)](#). In Kazachstan zijn inmiddels 20 van deze scholen waarvan ten minste 1 per regio, en 2 in Almaty, Astana en Shymkent. Toelating is uiterst competitief. Deze scholen bieden een 12-jarig curriculum aan ongeveer 15.000 leerlingen, op een landelijk totaal van meer dan 2 miljoen leerlingen.

NIS-leerlingen ontvangen een volledige beurs van de regering. De meeste NIS-scholen starten vanaf klas 7 en het extra 12^e jaar zit aan het einde. Dus leerlingen zijn meestal 18 jaar als ze eindexamen doen.

Meer informatie staat op [de website van de Nazarbayev Intellectual Schools \(NIS\)](#).

Algemeen vormend voortgezet onderwijs

De eerste fase van het voortgezet onderwijs volgt na 4 jaar basisonderwijs en duurt 5 jaar.

- Duur: 5 jaar.
- Inhoud: vast curriculum en afsluitend examen.
- Diploma: Негізгі мектепті бітіргендігі туралы күәлік/Свидетельство о неполном среднем образовании/Getuigschrift van onvolledig voortgezet onderwijs.

Het niveau van het Негізгі мектепті бітіргендігі туралы күәлік/
Свидетельство о неполном среднем образовании/
Getuigschrift van onvolledig voortgezet onderwijs is vergelijkbaar
met ongeveer 3 jaar algemeen voortgezet onderwijs.

De tweede fase van het algemeen voortgezet onderwijs:

- Duur: 2 jaar.
- Inhoud: breed curriculum van ten minste 13 vakken; het eindexamen bestaat uit 4-5 vakken, waaronder 2-3 verplichte vakken (wiskunde en Russisch/Kazachs) en 2-3 keuzevakken.
- Diploma: Жалпы Орта білім туралы аттестат/Аттестат об общем среднем образовании/Getuigschrift van volledig algemeen voortgezet onderwijs.

Het niveau van het Жалпы Орта білім туралы аттестат/Аттестат об общем среднем образовании/Getuigschrift van volledig algemeen voortgezet onderwijs is vergelijkbaar met het havodiploma.

Nazarbayev Intellectual Schools (NIS)

- Duur: 12 of 6 jaar, afhankelijk van het jaar van instroom (klas 1 of klas 7).
- Inhoud: 3-talig onderwijs met de nadruk op wetenschappelijke vakken. In de laatste 2 klassen (11 en 12) volgen leerlingen een systeem dat verwant is aan Cambridge International Examinations (CIE) met minimaal 3 vakken op *Advanced level* en 2-3 vakken op *Standard level*. Leerlingen doen een voor NIS-scholen centraal examen.
- Diploma: Nazarbayev Intellectual Schools (NIS) *Grade 12 Certificate*, in samenwerking met CIE.

Op het certificaat staan het niveau en de cijfers. De resultaten zijn geen formele CIE-resultaten en zijn dus niet verifieerbaar in de database met deze

examenresultaten, omdat NIS onafhankelijk wil zijn. CIE accrediteert de examens. In het Kazachse hoger onderwijs krijgen deze leerlingen meestal 1 jaar vrijstelling.

Het niveau van het Nazarbayev Intellectual Schools (NIS)
Grade 12 Certificate is vergelijkbaar met een vwo-diploma.

Algemeen vormend en beroepsgericht voortgezet onderwijs

Leerlingen volgen algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs aan *colleges*, beroepslycea, technische scholen en beroepsscholen.

- Duur: 2-4 jaar, afhankelijk van de vooropleiding. Voor leerlingen met een *Негізгі мектепті бітіргендігі туралы құәлік/Свидетельство о неполном среднем образовании/Getuigschrift van onvolledig voortgezet onderwijs* is dit 4 jaar. Voor leerlingen met *Жалпы Орта білім туралы аттестат/Аттестат об общем среднем образовании/Getuigschrift van volledig algemeen voortgezet onderwijs* is de opleidingsduur 2 jaar.
- Inhoud: vast curriculum voor het algemeen vormende en beroepsgerichte deel.
- Diploma: *Кәсіптік орта білім туралы диплом/Diploma of secondary vocational education*.

Het niveau van het *Кәсіптік орта білім туралы диплом/ Diploma of secondary vocational education* is vergelijkbaar met het havodiploma voor het algemeen vormende deel.

■ Hoger onderwijs

Het hoger onderwijs volgen studenten aan (onderzoeks)universiteiten, academies, conservatoria en instituten. Deze instellingen verzorgen zowel beroepsgerichte als wetenschappelijke opleidingen.

Er is onderscheid tussen staats- en privé-instellingen op basis van financiering. Kazachstan telt ongeveer 130 instellingen voor hoger onderwijs, waaronder 70 privé-instellingen.

Het ministerie van Onderwijs regelt en controleert de werking van zowel openbare als staats- en privé-instellingen. Privé-universiteiten staan op gelijke voet met openbare (staats)universiteiten.

■ Toelating hoger onderwijs

Tot 2004 vond toelating tot het hoger onderwijs plaats op basis van het Getuigschrift van volledig algemeen voortgezet onderwijs (*Жалпы Орта білім туралы аттестат/Аттестат об общем среднем образовании*) en toelatingsexamens die per instelling werden vastgesteld en gehouden.

Sinds 2004 is er het verplichte Uniforme Staatsexamen (*Unified National Testing - UNT*). Dit staatsexamen heeft 2 functies:

- het is een eindexamendocument;
- het is een toelatingsexamen voor het hoger onderwijs.

Leerlingen doen het UNT in 5 vakken: Kazachs, Russisch (afhankelijk van de onderwijstaal), wiskunde, geschiedenis van Kazachstan, en een keuzevak.

■ Universitair en hoger beroepsonderwijs

Kazachstan heeft geen binair systeem: er zijn er geen aparte instellingen voor hoger beroepsonderwijs zoals in Nederland. Kazachse universiteiten bieden zowel wetenschappelijk onderwijs als hoger beroepsonderwijs.

Ook de opleidingsnamen of diplomamen maken vaak niet duidelijk of het om academisch of beroepsonderwijs gaat. Raadpleeg het diplomasupplement of het vakkenoverzicht van de opleiding om erachter te komen of de studie wetenschappelijk of beroepsgericht is.

Sinds 1995 zijn er in het hoger onderwijs in Kazachstan bachelor-, master- en PhD-opleidingen ingevoerd. Naast deze opleidingen zijn de *Specialist*-opleidingen blijven bestaan.

Het hoger onderwijs in Kazachstan heeft dus 4 soorten opleidingen:

- [Bachelor](#)
- [Specialist](#)
- [Master](#)
- [PhD](#)

Bachelor: *Bakalavr* (Бакалавр)

- Duur: 4 jaar.
- Inhoud: vast curriculum met verplichte en enkele keuzevakken; een scriptie is niet altijd een vast onderdeel.
- Toelatingseis: het Жалпы Орта білім туралы аттестат/Аттестат об общем среднем образовании/Getuigschrift van volledig algemeen voortgezet onderwijs, of het Nazarbayev Intellectual Schools (NIS) *Grade 12 Certificate*, of Кәсіптік орта білім туралы диплом/*Diploma of Secondary Vocational Education* plus het UNT.
- Diploma: *Бакалавр дипломы/Диплом бакалавра/bachelordiploma*. Naast het diploma ontvangen studenten een cijferlijst of diplomasupplement, waarin alle vakken en tentamens staan vermeld.

Het niveau van een *Бакалавр дипломы/Диплом бакалавра/bachelordiploma* is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs of 2 jaar wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de aard van de opleiding.

Specialist (Специалист)

- Duur: 5-6 jaar.
- Inhoud: meestal een vastgesteld curriculum; een scriptie kan onderdeel zijn van de opleiding.
- Toelatingseis: het Жалпы Орта білім туралы аттестат/Аттестат об общем среднем образовании/Getuigschrift van volledig algemeen voortgezet onderwijs, of het Nazarbayev Intellectual Schools (NIS) *Grade 12 Certificate*, of Кәсіптік орта білім туралы диплом/*Diploma of secondary vocational Education* plus het UNT, of *Бакалавр дипломы/Диплом бакалавра/bachelordiploma*.
- Diploma: *Мамаң дипломы//Диплом Специалист/het Specialist-diploma*.

Aan het *Specialist*-diploma is een beroepskwalificatie verbonden. Studenten kunnen dit diploma behalen in studierichtingen, zoals geneeskunde, ingenieursopleidingen en militaire studies. Op het diploma staat het specialisme en er zit een cijferlijst bij met de behaalde studieresultaten. Belangrijk om te weten: hoewel het traject van de *Specialist*-opleiding normaal 1 jaar korter is dan een bachelor- én masteropleiding, plaatst het Kazachse ministerie van Onderwijs dit diploma net als het *Magistr*-diploma op EQF-niveau 7.

Het niveau van de 5-jarige Мамаң дипломы/Диплом Специалист/ het *Specialist*-diploma is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het hoger beroepsonderwijs of met een bachelorgraad in het wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de aard van de opleiding.

Het niveau van de 6-jarige Мамаң дипломы/Диплом Специалист/ het *Specialist*-diploma is vergelijkbaar met 4 jaar wetenschappelijk onderwijs of mastergraad in het hbo of wo, afhankelijk van de aard en de inhoud van de opleiding.

Master: Magistr (Магистр)

- Duur: 1, 1½ of 2 jaar.
- Inhoud: vast curriculum met verplichte en enkele keuzevakken; een scriptie (en de verdediging ervan) en een staatsexamen zijn vaste onderdelen.
- Toelatingseis: het Бакалавр дипломы/Диплом бакалавра/bachelor diploma of het Мамаң дипломы/Диплом Специалист/het *Specialist*-diploma.
- Diploma: Магистр дипломы/Диплом магистра/master diploma.

Het *Magistr*-programma bouwt verder op het niveau van een voltooide *Bakalavr*-opleiding, maar kan ook gevolgd worden na afronding van de *Specialist*-opleiding. De *Magistr*-opleidingen zijn meestal onderzoeksgericht en verdiepend van karakter.

Het niveau van een Магистр дипломы/Диплом магистра/master diploma is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de aard van de opleiding.

PhD

- Duur: 3-4 jaar.
- Inhoud: het volgen van theoretische vakken, lesgeven en het schrijven en verdedigen van een proefschrift.
- Toelatingseis: *Magistr*-graad.
- Diploma: PhD/*Doctorate diploma*.

■ Beoordelingssystemen

Basis- en voortgezet onderwijs

In het basis- en voortgezet onderwijs wordt een beoordelingsschaal van 5-1 gebruikt:

	Omschrijving	Betekenis
5	Айыппұл/отлично	uitmuntend
4	Жақсы/хорошо	goed
3	Қанағаттанарлық/удовлетворительно	voldoende
2	Қанағаттанарлықсыз/неудовлетворительно	onvoldoende
1	Толық қанағаттанарлықсыз/совершенно неудовлетворительно	totaal onvoldoende

Hoger onderwijs

In het hoger onderwijs worden verschillende beoordelingsschalen toegepast. Naast de (Sovjet-)beoordelingsschaal van 5-1 hebben de geaccrediteerde universiteiten in 2005 een beoordelingsschaal ingevoerd die bestaat uit cijfers en letters:

Letter	Betekenis	Percentage	ECTS- beoordeling
A (A+)	Айыппұл/отлично /uitmuntend	95-100	A
A-		90-94	
B+		85-89	
B	Жақсы/хорошо/goed	80-84	B
B-		75-79	
C+		70-74	C
C		65-69	
C-	Қанағаттанарлық/удовлетворительно/ voldoende	60-64	D
D+		55-59	
D		50-54	E
F	Қанағаттанарлықсыз/Неудовлетворительн/ onvoldoende	0-49	FX, F

De meeste universiteiten gebruiken het Kazachse *credit transfer*-systeem dat uitwisselbaar is met *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS). 1 Kazachs *credit point* komt overeen met 45 uur studielast. Daaronder vallen ook de zelfstudie-uren van studenten. Op basis hiervan worden ECTS-credits met behulp van de conversiefactor van ongeveer 1,8 afgerond op het dichtstbijzijnde hele getal. Op dit moment vindt in Kazachstan een volledige overgang naar ECTS plaats.

Meer informatie over ECTS staat in de Engelstalige [gebruikershandleiding van de Europese Commissie](#).

■ Kwalificatieraamwerken

In 2012 is een nationaal kwalificatiesysteem (*National Qualifications Framework*, NQF) ingevoerd. Alle niveaus van onderwijs zijn vertegenwoordigd in het NQF en de niveaus komen overeen met het Europees kwalificatieraamwerk (EQF):

- Voortgezet onderwijs = EQF-niveau 3.
- Technisch en beroepsonderwijs (TVET) op een hoger niveau = EQF-niveau 4.
- Toegepaste bacheloropleidingen = EQF-niveau 5.
- Academisch georiënteerde bacheloropleidingen = EQF-niveau 6.
- Masteropleidingen = EQF-niveau 7.
- PhD-opleidingen = EQF-niveau 8.

■ Accreditatie en kwaliteitszorg

Er zijn 2 overkoepelende organisaties verantwoordelijk voor accreditatie en kwaliteitszorg in Kazachstan:

- het [Independent Agency for Accreditation and Rating \(IAAR\)](#).
- het [Independent Agency for Quality Assurance in Education \(IQAA\)](#).

Beide organisaties houden zich bezig met:

- de uitvoering en organisatie van technische procedures voor institutionele en programma-accreditatie van onderwijsorganisaties;
- het ontwikkelen van criteria voor accreditatie;
- *ranking* van universiteiten volgens de European Standards & Guidelines van de [European Association for Quality Assurance in Higher Education \(ENQA\)](#).

■ Bolognaproces

Kazachstan tekende in 2010 de Bolognaverklaring en is sindsdien volwaardig lid. Voor meer informatie zie: [Bologna Process/European higher education area](#).

■ Internationale verdragen

Kazachstan heeft in 1997 de Lissabon Erkenningconventie ondertekend en deze is in 1998 geratificeerd. Verder zijn er 148 internationale verdragen met 47 landen en organisaties op het gebied van onderwijssamenwerking.

■ Diplomasupplement

Sommige universiteiten reiken het diplomasupplement uit. De meeste instellingen gebruiken echter een 'eigen' 3-talige cijferlijst met gegevens in het Kazachs, Russisch en Engels. Deze cijferlijsten geven een overzicht van de afgelegde examens, cijfers en behaalde ECTS-credits.

Meer informatie over het *Diploma Supplement* (DS) staat op de [website van de Europass](#).

■ Samenstelling dossier

Ieder dossier van het Kazachse voortgezet onderwijs moet bestaan uit:

- een (gewaarmerkte) kopie van het diploma en het vakkenoverzicht;
- een beëdigde vertaling van beide documenten (tenzij de onderwijsinstelling zelf een Engelse vertaling heeft geleverd).

Bij afronding van een opleiding in het hoger onderwijs krijgt een student 2 documenten:

- het diploma met toegekende graad;
- het diplomasupplement of vakkenoverzicht.

Namen op diploma's

Op diploma's staan in principe de voor-, de vaders- en achternaam van de student. De vadersnaam staat niet in het paspoort van de student.

■ Overzicht hogeronderwijsinstellingen

- Overzicht van erkende Kazachse hogeronderwijsinstellingen op de [website van de Independent Agency for Quality Assurance in Education \(IQAA\)](#).
- Overzicht van accreditatie per opleiding van deze hogeronderwijsinstellingen op de [website van de Independent Agency for Quality Assurance in Education \(IQAA\)](#).

■ Handige websites

- [Ministerie van Onderwijs en Wetenschap](#) (de republiek Kazachstan).
- [ENIC-NARIC van Kazachstan](#).
- [Independent Agency for Quality Assurance in Education \(IQAA\)](#), website met veel achtergrondinformatie over accreditatie, het Bologna proces, relevante onderwijswetgeving e.d.
- [Website van de president](#) (*President of the Republic of Kazakhstan*) met informatie over de onderwijshervormingen.
- De website '[Study Kazakhstan](#)' geeft achtergrondinformatie over studeren in Kazachstan.